

Преди два дни, на 11 април, беше отбелязан международния ден на политическия затворник. Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) ви представям книгата **"Белене - островът на забравените"** на един от тях – **Недялко Гешев**, осъден през 1951 г. на 8 години затвор, докато е в казармата по обвинение за участие в конспирация срещу комунистическата власт.

Спомените му, издадени в началото на 90-те години на XX век с лични средства, са важно свидетелство за режима на политическите затворници в затвора в Шумен, където авторът изтърпява част от присъдата си. А също така и ценен разказ за преживяното в най-големия концентрационен лагер за политически противници на БКП – Белене, където е изпратен от Шуменския затвор.

Повикване за „справка“

Недялко Гешев е роден през 1928 г. в г Хисаря и още от 15-годишна възраст започва работа в Пловдив, за да помогне на семейството да си изкарва прехраната. Точно на 11 април 1951 г. (дата, която години по-късно ООН признава за международен ден за политическите затворници) баща му и по-големият му брат, поддръжници на разтурения от комунистическия режим БЗНС „Никола Петков“ са извикани за малка справка в общината.

Не се връщат. Както може да се досетите, те се озовава в ареста на Държавна сигурност в Карлово, а оттам заедно с други „врагове на народа” са изпратени в Пазарджишкия затвор.

Месеца по-късно Недялко Гешев постъпва в армията да отслужи редовната си военна служба. Поделението му е в Добрич. През юни 1951 г. войсковата му част заминава на летен лагер в местността „Макака” край Шумен. Там участват в жътвата, тъй като много селяни са арестувани заради отказ да влязат в ТКЗС и работната ръка не стига.

В същото време до войниците стига информация, че много хора са излезли нелегално в Родопите, Средна гора и Сливенския балкан. Става въпрос за горяните в България, които оказват най-продължителната съпротива срещу комунистическата власт сред всички страни от бившия Източен блок.

В Шуменския затвор

Недялко Гешев става участник в разговор с други войници дали могат да изнесат оръжие за горяните. Това не се случва. Участниците в разговора са разкрити и Гешев се оказва в ареста на разузнавателния отдел в Шумен, а сетне и в местния затвор. Ето как той описва това място за лишаване от свобода в началото на 50те години на миналия век:

„Условията в Шуменския затвор бяха много тежки, той беше предназначен за затворници първа категория (с право на едно писмо на три месеца и един колет до 3 килограма за същия период, бел. ред.). Освен гладът, мъчеше ни лошата хигиена. Пиехме вода от кладенец, изкарвана с помпа и пускана в определени часове. През летния сезон само сутрин и вечер отваряха чешмите, колкото да си налеем за пиене, за миене и дума не можеше да стане – 160 човека да се измият за 10 минути беше абсурд! За осем месеца престой тук можах да се изкъпя само веднъж – два дни преди процеса.”

В Шуменския затвор са докарани някои бивши земеделци. Там е и адмокатът Петър Братков, един от защитниците на Никола Петков по време на процеса срещу него. По-късно е докаран и последният министър-председател преди 9 септември 1944 г. Константин Муравиев.

Хора като че ли от друга планета

Няколко месеца по-късно Недялко Гешев с голяма група от други политически затворници са натоварени в „свински“ вагони и откарани в Белене, където са въдворени в най-големия контрационен лагер за политически противници на комунистическия режим – този на остров Персин.

Лагеристите, които авторът заварва там имат неузнаваем вид – такъв като на каторжници, облечени в дрипи.

„СКОТСКО СЪЩЕСТВУВАНЕ! Петстотин души в сламена кошара, дълга 40 метра и широка 6 метра. Вместо процорци – малки отвори с дървени решетки, от двете страни на коридора нарове на етажи. Мрак, студ. Дори през деня трудно намирахме леглата си. Не можее да се диша, особено през вечерта. Мъждукащите фенерчета го вкарваха само когато ни четяха пропагандни лекции. През зимата снегът навяваше направо през решетките. Наровете бъкаха от дървеници, а комарите ни шареха най-безмилостно”, описва Гешев реалността в лагера на остров Персин.

Там среща редица известни фигури, сред които и такива, които не са само земеделци, но и представители на БКП. Един от тях е полковник Денчо Знеполски, адютант на Славчо Трънски. Те са определени от режима като врагове с „партиен билет” по време на чистките, разпоредени от Вълко Червенков след процеса срещу Трайчо Костов.

В спомените си Недялко Гешев описва опити за бягство от Персин, Втори обект на лагера, наказателното отделение, посрещането на Нова година – 1953 г.

Разказ за политическите затворници в Шуменския затвор и концлагера Белене

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Април 2014 09:25

Самият Гешев прави неуспешен опит за бягство от лагера Белене. Успява да стигне брега с лодка, но впоследствие е заловен в село Морава. От Държавна сигурност в Плевен отново е върнат в лагера Белене. Ръководството и охраната на лагера се гаврят с него за назидание, като го събличат гол и го смилат от бой. Въпреки това оживява.

Недялко Гешев разказва и за редица горяни, изпратени в Белене, заловени при акциите на режима срещу тях. Авторът описва и кампанията на ДС през 1954 г. за принуждаването на затворници за подписването на декларации, че се отказват от съпротивата срещу БКП.

Разказът на Недялко Гешев завършва с освобождаването му от лагера през юли 1956 г. след „повея“ на Априлския пленум.

Книгата е издадена със собствени средства от автора и може да бъде намерена само в библиотеките, тъй като не е преиздавана. Тя е важно свидетелство за времето, прекарано от противниците на комунистическата власт в затворите в България и в концлагера Белене.

Недялко Гешев, „Белене – островът на забравените”, изд. ДФ Робинзон” АТИ, 149 страници.